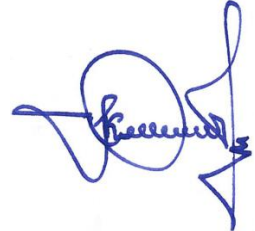

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

КОВАЛЬ БОГДАН ВІКТОРОВИЧ

УДК 342.922(477):614

**АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

12.00.07 «Адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2024

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

Роботу виконано у Приватному вищому навчальному закладі «Університет сучасних знань»

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав Іванович,
Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України,
провідний науковий співробітник
лабораторії медичного права України та ЄС
відділу міжнародного приватного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
МУЗИЧУК Олександр Миколайович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
проректор

доктор юридичних наук, професор
ЛОГВИНЕНКО Борис Олексійович,
Дніпровський державний університет
внутрішніх справ,
професор кафедри адміністративного права
і процесу

Захист відбудеться «18» грудня 2024 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.004.16 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навчальний корпус № 3, кімната 301

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Автореферат розіслано «15» листопада 2024 року

Вчений секретар докторської
спеціалізованої вченої ради

Олена ГУЛАК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах постійного розвитку і трансформації сучасного суспільства питання юридичної відповідальності за корупційні правопорушення у сфері охорони здоров'я набувають особливої актуальності та критичної важливості для стабільного розвитку суспільства й забезпечення належної медичної допомоги кожній особі. Нині, коли високі стандарти охорони здоров'я визначають якість життя нації, прозорість та ефективність мають стати фундаментальними засадами державної політики в національній системі охорони здоров'я.

Сучасна суспільно-політична кон'юнктура вимагає системного підходу до розгляду питань, пов'язаних із забезпеченням правової стабільності та ефективного функціонування системи охорони здоров'я. Однією з основних загроз слід вважати проблему корупції, яка стала серйозною перепорою на шляху сталого розвитку та забезпечення конституційного права кожного на охорону здоров'я.

Корупція у сфері охорони здоров'я стає серйозною загрозою для громадського здоров'я, порушуючи принципи справедливості, рівності, якості та доступності медичних послуг. Зловживання владою, недостатнє фінансування та неефективність механізмів контролю спричиняють поширення корупції у цій сфері. Ці тенденції суттєво ускладнюють виконання державою свого обов'язку щодо утвердження й забезпечення права людини на охорону здоров'я.

У сучасному суспільстві значна увага приділяється забезпеченню якісних і доступних медичних послуг. Тому важливо створити ефективні механізми протидії корупційним проявам у сфері охорони здоров'я. Об'єктивна необхідність розгляду цієї проблеми визначається не лише сферою національних інтересів, а й транснаціональним характером корупційних проявів, які негативно впливають на стан громадського здоров'я та функціонування системи охорони здоров'я загалом.

У зазначеному аспекті виникає потреба в науково обґрунтованому аналізі та висвітленні проблем удосконалення інституту адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, розробленні пропозицій з удосконалення правового регулювання та впровадженні дієвих заходів щодо протидії корупції для забезпечення в Україні ефективної системи охорони здоров'я.

Крім того, актуальність проблематики визначається необхідністю належного забезпечення права на охорону здоров'я для внутрішньо переміщених осіб, населення деокупованих і реінтегрованих територій України, військовослужбовців та цивільних осіб, які постраждали внаслідок збройного конфлікту, соціально вразливих груп населення тощо. На жаль, окреслена проблематика досі не отримала належної уваги на рівні кваліфікаційної наукової праці.

Теоретико-правовою основою дисертації стали праці В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, В. В. Галунька, О. В. Гулак, П. В. Діхтієвського, О. В. Кузьменко,

В. І. Курила, В. В. Ладиченка, В. Я. Настюка, В. І. Олефіра, О. П. Світличного та інших провідних українських учених-адміністративістів. Правовим питанням реформування системи охорони здоров'я та вивченню нових правовідносин у сфері охорони здоров'я присвячено праці С. Б. Булеци, З. С. Гладуна, Р. А. Майданика, М. В. Менджул, В. М. Пашкова, О. Ю. Піддубного, Г. М. Сарйбаєвої, І. Я. Сенюти, В. Ю. Стеценко, О. О. Терзі та інших науковців.

Серед учених, які безпосередньо досліджували проблематику запобігання та протидії корупції у сфері охорони здоров'я, можна назвати О. І. Білик, Є. В. Дулібу, С. В. Книша, Б. О. Логвиненка, О. М. Музичука, Г. В. Муляр, О. В. Новікова, В. І. Теремецького, І. В. Чеховську, О. С. Ховпуна та ін. Науковий доробок вказаних фахівців став ґрунтовною теоретичною базою для вивчення окресленої тематики. Утім, згадані вчені лише фрагментарно розглядали питання адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, що неодмінно позначається на доктринальних підходах до розуміння юридичних гарантій реалізації права кожного на охорону здоров'я. Саме цим зумовлена актуальність та своєчасність обраної тематики дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тематика дослідження відповідає вимогам і завданням, визначеним у Плані дій щодо реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки, схваленому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 р. № 756-р, Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року, визначеним Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019, Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020, Стратегії людського розвитку, затвердженій Указом Президента України від 2 червня 2021 р. № 225/2021, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженій постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21, Концепції розвитку системи громадського здоров'я, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1002-р.

Мета та завдання дослідження. Мета дисертації – розкриття змісту та особливостей адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, розроблення комплексних практичних рекомендацій щодо розвитку національної адміністративно-правової науки й удосконалення медичного законодавства.

Мета дослідження визначила необхідність постановки й вирішення таких наукових завдань:

- детермінувати стан та особливості правового регулювання адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією;
- охарактеризувати сферу охорони здоров'я як об'єкта адміністративно-правового регулювання;
- визначити поняття, сутність та основні чинники корупції у сфері охорони здоров'я;

– розкрити правовий статус осіб, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я;

– проаналізувати стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я;

– визначити особливості здійснення провадження в окремих категоріях справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я;

– проаналізувати та узагальнити досвід держав-членів Європейського Союзу щодо запобігання та протидії корупції у сфері охорони здоров'я;

– обґрунтувати перспективні напрями удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні, на нормативному та організаційному рівнях.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають у сфері юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення в Україні.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні.

Методи дослідження. В основу дисертації покладено широкий спектр методів наукового дослідження. Зокрема, системно-структурний аналіз використано для висвітлення генезису й подальшого розвитку національного законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією (підрозділ 1.1). Порівняльно-правовий метод застосовано для аналізу досвіду держав-членів ЄС щодо запобігання та протидії корупції у сфері охорони здоров'я, його узагальнення (підрозділ 3.1). Сфера охорони здоров'я як об'єкт адміністративно-правового регулювання, стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, та особливості здійснення провадження в окремих категоріях справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, було описано з використанням формально-догматичного, гносеологічного, аксіологічного та системного методів (підрозділи 1.2, 2.2–2.3). Семантичний метод використано для розкриття змісту наукових та нормативних категорій і термінів, що стали основою авторського підходу до розуміння сутності корупції у сфері охорони здоров'я (підрозділ 1.3, розділ 2). Метод прогнозування сприяв формуванню уявлень про перспективи та позитивні зміни, які можуть відбутися в результаті реалізації запропонованих у дисертації рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства (розділ 3).

Теоретичною основою для розроблення питань, визначених у дисертації, є праці українських та зарубіжних фахівців з адміністративного та інших галузей права, публічного управління та медичних наук.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Державної служби статистики України, інформація щодо діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції, правова публіцистика, довідкові видання, публікації з антикорупційної тематики в медіа тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в українській юридичній науці системних досліджень, у якому з урахуванням її новітніх досягнень розкрито зміст та особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні, та сформульовано науково обґрунтовані висновки й пропозиції щодо вдосконалення законодавства у цій сфері.

За результатами проведеного дослідження в дисертації сформульовано нові й такі, що містять елементи наукової новизни, положення, висновки та пропозиції, які виносяться на захист, а саме:

вперше:

– сформульовано визначення поняття «корупція у сфері охорони здоров'я» як складного й багатоаспектного явища, яке виникає на різних рівнях та негативно впливає на якість медичних послуг, доступність медичної допомоги, рівень громадського здоров'я та реалізацію права на охорону здоров'я в цілому;

– сформульовано дефініцію поняття «медичний працівник» як суб'єкта відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення. Під ним запропоновано розуміти спеціаліста, який має відповідну фахову освіту та професійні компетентності, головним завданням якого є здійснення медичної діяльності та який відповідно до своїх службових обов'язків може вчиняти дії, що мають організаційно-розпорядчий, адміністративно-господарський характер, або є спеціально уповноваженим на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інша особа, яка не є службовою особою (голова та члени медико-соціальних експертних комісій, а також голови, їхні заступники, члени та секретарі позаштатних постійно діючих військово-лікарських і лікарсько-льотних комісій);

– запропоновано віднести до спільної проблеми проваджень у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, неузгодженість положень базового закону про адміністративну відповідальність (Кодексу України про адміністративні правопорушення) із галузевими нормативно-правовими актами у сфері охорони здоров'я, які не деталізують та не узгоджуються з нормами, пов'язаними з корупцією;

удосконалено:

– класифікацію антикорупційного законодавства України відповідно до його змісту та предметної спрямованості шляхом поділу на такі групи: 1) нормативно-правові акти, у яких містяться загальні положення щодо протидії та запобігання корупції в суспільстві; 2) нормативно-правові акти, які конкретизують ознаки корупційних правопорушень та встановлюють відповідальність за їх вчинення; 3) нормативно-правові акти про правовий статус суб'єктів, уповноважених реалізовувати заходи щодо запобігання та протидії корупції; 4) нормативно-правові акти, що встановлюють механізми реалізації конкретних антикорупційних заходів; 5) нормативно-правові акти про питання взаємодії суб'єктів реалізації антикорупційної політики;

– коло учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я, що є важливим для організації ефективної протидії корупційним проявам з огляду на спеціальні ознаки осіб, які можуть вчиняти ці види правопорушень;

– підхід до розуміння антикорупційної політики у сфері охорони здоров'я, яка закріплена в положеннях антикорупційного законодавства, ґрунтується на відповідних принципах та реалізується завдяки передбаченим у законодавстві механізмам протидії корупції. Як функціональна складова загальнодержавної політики запобігання корупції вона має визначати пріоритетні рівні удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у цій сфері;

дістали подальшого розвитку:

– уявлення про спільні риси провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією та об'єднані сферою охорони здоров'я, а саме: 1) суб'єктами складення протоколу виступають уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції та Національного агентства з питань запобігання корупції; 2) справи розглядаються районними, районними в місті, міськими чи міськрайонними судами (судьями); 3) справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, розглядаються у 15-денний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи; 4) у таких категоріях справ на розгляді обов'язковою є присутність особи, яку притягають до адміністративної відповідальності; 5) під час розгляду таких справ обов'язковою є присутність прокурора;

– розуміння змісту та сутності особливостей сфери охорони здоров'я як об'єкта адміністративно-правового регулювання, до яких віднесено: 1) висока швидкість змін у законодавстві, що зумовлено як важливістю цієї сфери, так і розвитком медичних технологій у цілому; 2) соціальна значущість, пов'язана із взаємозв'язком життя і здоров'я та їх забезпеченням державою через відповідні органи; 3) комплексний характер відносин у сфері охорони здоров'я, які об'єднують лікувальні, фармацевтичні, фінансові, реабілітаційні та інші групи; 4) багаторівневність, адже регулювання таких відносин здійснюється на міжнародному, загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; 5) стандартизація, що проявляється у визначенні стандартів надання медичної допомоги, протоколів лікування та фінансування медичних програм;

– обґрунтування доцільності запозичення європейського досвіду для визначення основних компонент української антикорупційної стратегії України, яка має враховувати спільні та відмінні практики запобігання та протидії корупції у сфері охорони здоров'я, розроблені окремими державами-членами ЄС;

– аргументація необхідності поділу стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, на такі: 1) порушення справи про адміністративне правопорушення та фіксація протиправного діяння; 2) розгляд справи про адміністративне

правопорушення та ухвалення постанови за його результатами; 3) оскарження прийнятого рішення та можливий перегляд постанови у справі (факультативна); 4) виконання постанови у справі;

– науковий підхід, що заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції у сфері охорони здоров'я, повинні мати комплексний характер та стосуватися як розвитку організаційної складової антикорупційної стратегії, так і вдосконалення практики реалізації антикорупційної політики, яка повинна зосереджуватися на таких двох компонентах, як: 1) широка і якісна інформаційна діяльність та 2) комплексний підхід до вирішення нормативно-правового та інституційного забезпечення протидії та запобігання корупції у сфері охорони здоров'я.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації положення, висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері як підґрунтя для подальших наукових розробок інституту адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні (*довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження в науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 25 вересня 2023 р.*);

– правотворчій діяльності під час удосконалення чинних або розроблення та прийняття нових нормативно-правових актів, спрямованих на реформування системи охорони здоров'я в Україні;

– правозастосовній діяльності для удосконалення практичної діяльності медичного персоналу та знань про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я;

– освітньому процесі для використання матеріалів дисертації під час викладання навчальних дисциплін, а також у процесі підготовки підручників та навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Доктрина публічного права» (*акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес Приватного вищого навчального закладу «Університет сучасних знань» від 29 вересня 2023 р.*).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною науковою працею, виконаною з дотриманням академічної доброчесності. Теоретичні положення наукової новизни, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, сформульовано автором особисто. Використані в роботі наукові результати, ідеї та публікації інших авторів у тексті дисертації мають посилання на відповідні джерела.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові результати дисертації було апробовано на: науково-практичній конференції «Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії» (м. Київ, 2020 р.); науково-практичній конференції «Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні виклики» (м. Харків, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку сучасного права: українські реалії та зарубіжний досвід» (м. Рівне, 2022 р.); науково-практичній конференції аспірантів, докторантів, молодих

і досвідчених учених «Правничі наукові дослідження» (м. Київ, м. Івано-Франківськ, м. Хмельницький, 2023 р.); VI Всеукраїнських науково-правових читаннях пам'яті доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, члена-кореспондента Національної академії правових наук України Ніни Романівни Нижник (м. Ірпінь, 2023 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки, що містяться в дисертації, викладено в 10 наукових публікаціях, з яких 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, стаття у науковому виданні іншої держави, 5 тез наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 218 сторінок. Список використаних джерел налічує 248 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, вказано на її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, окреслено теоретичну, нормативну й емпіричну основу, сформульовано наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, зазначено особистий внесок здобувача та апробацію результатів дисертації, публікації автора за темою дисертації, її структуру й обсяг.

Розділ 1 «Теоретико-правова основа адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Національне законодавство про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією»* з урахуванням предметної спрямованості визначено зміст поняття «національне законодавство про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією». Наголошено, що системоутворюючими для такого законодавства, окрім сфери охорони здоров'я, є сфера запобігання та протидії корупції в Україні, а також сфера адміністративної відповідальності. Запропоновано класифікацію антикорупційного законодавства України шляхом його поділу на п'ять груп відповідно до змісту та предметної спрямованості. Звернено увагу на провідну роль Кодексу України про адміністративні правопорушення в системі національного законодавства, що визначає адміністративну відповідальність за пов'язані з корупцією правопорушення. Що стосується сфери охорони здоров'я, то законодавчі акти антикорупційного спрямування мають переважно підзаконний характер та приймаються на рівні Міністерства охорони здоров'я України.

Підрозділ 1.2 *«Сфера охорони здоров'я як об'єкт адміністративно-правового регулювання»* присвячено аналізу сфери охорони здоров'я як об'єкта адміністративно-правового регулювання та визначено його особливості. У зв'язку з цим проаналізовано суспільні відносини, об'єднані сферою охорони

здоров'я, та визначено ступінь і повноту їх адміністративно-правового врегулювання. Зауважено, що характер норм адміністративного права тісно пов'язаний із законодавством – джерелами права, у якому такі норми знаходять своє практичне втілення. Наголошено, що, характеризуючи сферу охорони здоров'я як об'єкт адміністративно-правового регулювання, потрібно виходити з повноти та ефективності правового впливу на ті чи інші групи суспільних відносин, зокрема й на відносини щодо адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Обґрунтовано важливість удосконалення нормативно-правової бази у сфері охорони здоров'я шляхом перегляду чинних нормативно-правових актів та доопрацювання їх з метою формування ефективної системи медичного законодавства. Досягнення цього вбачається можливим, насамперед, за рахунок законопроектної та правотворчої діяльності у зазначеній сфері.

Підрозділ 1.3 *«Поняття, сутність та основні чинники корупції у сфері охорони здоров'я»* присвячено дослідженню змісту поняття «корупція у сфері охорони здоров'я». Доведено, що система охорони здоров'я охоплює всі організації та інститути, діяльність яких спрямована на збереження й покращення здоров'я населення, а також їхні ресурси. Вона включає державний, комунальний, відомчий та приватний сектори. Водночас корупція існує в усіх секторах системи охорони здоров'я, причому неможливо визначити, де саме вона переважає. Охарактеризовано сутність та основні чинники корупції у сфері охорони здоров'я. До корупціогенних чинників у сфері охорони здоров'я віднесено такі: а) незавершеність реформування фінансування системи охорони здоров'я; б) недостатнє бюджетне фінансування; в) невпорядкованість правового регулювання окремих складових сфери охорони здоров'я; г) неузгодженість процедур державних закупівель лікарських засобів та товарів медичного призначення; д) недосконалість адміністративно-правового статусу медичних працівників в Україні; е) неефективність антикорупційних інструментів, зокрема адміністративної відповідальності.

Розділ 2 **«Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я»** складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Особи, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я»* проаналізовано особливості адміністративно-правового статусу учасників провадження в таких категоріях справ. Доведено, що визначення кола учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я є важливою запорукою для організації ефективної протидії корупційним проявам з огляду на спеціальні ознаки осіб, які можуть вчиняти зазначені види правопорушень.

Визначено ознаки осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, а також запропоновано авторську

дефініцію поняття «медичний працівник» як головного учасника такого провадження.

Окреслено й охарактеризовано особливості взаємодії учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я та проблеми суб'єктного складу за окремими категоріями пов'язаних з корупцією правопорушень, що негативно позначаються на реалізації таких проваджень.

У підрозділі 2.2 *«Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я»* звернено увагу на те, що справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, мають низку особливостей, які позначаються на фактичній реалізації відповідних проваджень.

Охарактеризовано основні й додаткову стадії провадження за досліджуваними категоріями справ, зокрема процесуальні строки реалізації, порядок та ступінь адміністративно-правової регламентації. Окреслено проблеми, що супроводжують реалізацію відповідних проваджень на кожній процесуальній стадії, а саме: складність фіксації факту правопорушення, наявність спеціальних знань у сфері охорони здоров'я, труднощі зі збиранням доказів, висока ступінь латентності.

Наголошено, що такі справи часто завершуються винесенням постанови, але фактичного притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності не відбувається. Це пов'язано з тим, що через недоліки оформлення процесуальної документації та порушення строків непоодинокими є випадки недбалого виконання учасниками провадження своїх обов'язків та зловживання наданими їм повноваженнями. Одне з можливих рішень цієї проблеми вбачається у внесенні змін і доповнень до порядку реалізації провадження в таких справах (удосконалення чинного законодавства).

У підрозділі 2.3 *«Особливості здійснення проваджень в окремих категоріях справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я»* сформульовано відповідні особливості для окремих адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Встановлено, що такі особливості стосуються суб'єктного складу учасників провадження, процесуальних строків та строків накладення адміністративного стягнення, а також прийняття рішень у таких категоріях справ.

Охарактеризовано типові склади адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією у сфері охорони здоров'я. Розкрито особливості здійснення проваджень за протиправними діяннями, передбаченими відповідними статтями гл. 13-А Кодексу України про адміністративні порушення, а саме: «Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності», «Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків», «Порушення вимог фінансового контролю», «Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів», «Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень»,

«Невжиття заходів щодо протидії корупції», «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля».

Наголошено на несприятливих наслідках для стану протидії корупції та забезпечення права на охорону здоров'я внаслідок неефективного здійснення проваджень у таких категоріях справ.

Розділ 3 «Удосконалення інституту адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Досвід окремих держав-членів Європейського Союзу в запобіганні та протидії корупції у сфері охорони здоров'я»* розглянуто особливості реалізації заходів щодо запобігання та протидії корупції у сфері охорони здоров'я в окремих європейських країнах. Виявлено позитивні національні практики та опрацьовано міжнародний доробок в антикорупційній сфері. Звернено увагу на систему міжнародного антикорупційного законодавства, а також функціонування міжнародних інституцій, спрямованих на запобігання і протидію цьому явищу. Окремо наголошено на позитивних національних практиках мінімізації корупційних проявів у сфері охорони здоров'я, а саме: впровадження цифровізації та е-сервісів, наявність громадського контролю, прозорість і підзвітність діяльності закладів охорони здоров'я, відкритість процедур публічних закупівель лікарських засобів і виробів медичного призначення, наявність спеціалізованих антикорупційних інституцій, а також розроблення державної антикорупційної стратегії.

За результатами опрацювання позитивного європейського досвіду надано пропозиції щодо його можливої імплементації в Україні.

Вказано на важливість комплексного підходу у формуванні антикорупційної стратегії у сфері охорони здоров'я, яка має охопити різні напрями: від запобігання корупції та просвітницької роботи з громадськістю до розслідування корупційних правопорушень. Ключовим елементом антикорупційної стратегії у сфері охорони здоров'я визначено превентивні заходи, спрямовані на усунення факторів, що можуть сприяти виникненню корупційних ризиків, та на створення умов для чесної та ефективно організованої медичної системи. Акцентовано увагу на вдосконаленні існуючих практик та створенні нових інституцій, здатних ефективно реагувати на сучасні корупційні виклики. Наголошено на важливості забезпечення відкритості і доступності інформації про діяльність державних установ і закладів охорони здоров'я. Підкреслено, що прозорість у реалізації більшості процедур має сприяти підвищенню рівня довіри громадськості та зменшенню можливостей для будь-яких проявів корупції.

У підрозділі 3.2 *«Нормативний та організаційний рівні удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні»* визначено перспективні рівні удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні. Характеристику відповідних рівнів було розпочато з аналізу державної антикорупційної політики, що дозволило сформулювати основні засади, на підставі яких виокремлено

відповідні рівні удосконалення цього інституту. Вказано, що антикорупційна політика у сфері охорони здоров'я повинна максимально динамічно реагувати на виклики в медичній сфері, ґрунтуватися на комплексному підході до вирішення нормативно-правового та організаційного забезпечення протидії й запобігання корупції. Окреслено ключові напрями її удосконалення на нормативно-правовому та організаційному рівнях.

Обґрунтовано, що нормативний рівень удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, насамперед, стосується уточнення складів адміністративних правопорушень, оптимізації строків розгляду таких справ, визначення суб'єктів, на яких поширюється відповідальність, тощо. Водночас організаційний рівень удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні, повинен стосуватися удосконалення як державної політики у сфері охорони здоров'я, так і підвищення ефективності діяльності Міністерства охорони здоров'я України, Національної служби здоров'я України, прокуратури, функціонування системи електронних закупівель «Prozorro» тощо.

ВИСНОВКИ

У висновках сформульовано основні результати дослідження, наведено наукові положення та пропозиції, які вирішують важливе наукове завдання, що полягає у визначенні змісту й особливостей адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні.

1. Досліджено національне законодавство про адміністративну відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією, під яким запропоновано розуміти сукупність законодавчих і підзаконних актів, що містять норми права та регулюють суспільні відносини, пов'язані з адміністративною відповідальністю за вчинення корупційних правопорушень. Таким чином, системоутворюючими для такого законодавства, окрім сфери охорони здоров'я, є сфера запобігання та протидії корупції в Україні, а також сфера адміністративної відповідальності.

Проведено класифікацію антикорупційного законодавства України відповідно до його змісту та предметної спрямованості шляхом поділу на такі групи: 1) нормативно-правові акти, у яких містяться загальні положення щодо протидії та запобігання корупції в суспільстві; 2) нормативно-правові акти, які конкретизують ознаки корупційних правопорушень та встановлюють відповідальність за їх вчинення; 3) нормативно-правові акти про правовий статус суб'єктів, уповноважених реалізовувати заходи щодо запобігання і протидії корупції; 4) нормативно-правові акти, які встановлюють механізми реалізації конкретних антикорупційних заходів; 5) нормативно-правові акти про питання взаємодії суб'єктів реалізації антикорупційної політики.

2. Під адміністративно-правовим регулюванням сфери охорони здоров'я запропоновано розуміти складний процес, що вимагає постійного

вдосконалення через особливості цієї складової суспільного життя. Як об'єкт адміністративно-правового регулювання сфера охорони здоров'я є сукупністю суспільних відносин, що виникають, змінюються, реалізуються та припиняються на підставі адміністративно-правових норм, закріплених у законодавстві.

До особливостей сфери охорони здоров'я віднесені такі: 1) висока швидкість змін у законодавстві, що зумовлено як важливістю цієї сфери, так і розвитком медичних технологій у цілому; 2) соціальна значущість, пов'язана із взаємозв'язком життя й здоров'я та забезпеченням зазначених цінностей державою через відповідні органи; 3) комплексний характер відносин у сфері охорони здоров'я, які об'єднують лікувальні, фармацевтичні, фінансові, реабілітаційні та інші групи; 4) багаторівневність, адже регулювання таких відносин здійснюється на міжнародному, загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; 5) стандартизація, яка проявляється у визначенні стандартів надання медичної допомоги, протоколів лікування та фінансування медичних програм.

3. Зауважено, що корупція у сфері охорони здоров'я є однією із функціональних складових явища корупції в Україні. Корупція у сфері охорони здоров'я – це складне та багатоаспектне явище, що виникає на різних рівнях та негативно впливає на якість медичних послуг, доступність медичної допомоги, рівень громадського здоров'я та реалізацію права на охорону здоров'я в цілому.

Головними наслідками корупції для системи охорони здоров'я України визначено такі: а) погіршення якості медичних послуг; б) дискримінація у рівному доступі до медичної допомоги; в) зменшення довіри до національної системи охорони здоров'я; г) зниження обсягів зарубіжних інвестицій; д) дестабілізація фармацевтичного ринку та обігу лікарських засобів в Україні; е) погіршення стану як індивідуального, так і громадського здоров'я.

4. На підставі розгляду учасників, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, зроблено висновок про недостатнє нормативно-правове закріплення процесуального статусу окремих учасників, що негативно позначається на ефективності інституту адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення загалом. Проаналізовано роль та функції окремих учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я.

Запропоновано авторське визначення поняття «медичний працівник» як суб'єкта відповідальності в таких справах. Ним є спеціаліст, який має відповідну фахову освіту та професійні компетентності, головним завданням якого є здійснення медичної діяльності та який відповідно до своїх службових обов'язків може вчиняти дії, що мають організаційно-розпорядчий, адміністративно-господарський характер, або є спеціально уповноваженим на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інша особа, яка не є службовою особою (голова та члени медико-соціальних експертних

комісій, а також голови, їхні заступники, члени та секретарі позаштатних постійно діючих військово-лікарських і лікарсько-льотних комісій).

5. Детально розглянуто й проаналізовано кожну стадію провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Визначено основні етапи та особливості реалізації кожної стадії, починаючи від виявлення пов'язаного з корупцією протиправного факту та закінчуючи виконанням постанови у справі.

Виокремлено такі стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я: 1) порушення справи про адміністративне правопорушення та фіксація протиправного діяння; 2) розгляд справи про адміністративне правопорушення та ухвалення постанови за його результатами; 3) оскарження прийнятого рішення та можливий перегляд постанови у справі (факультативна); 4) виконання постанови у справі.

Наголошено, що важливе значення для успішного розгляду та вирішення таких справ мають передбачені законодавством заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Досліджено механізми співпраці між різними суб'єктами владних повноважень, які беруть участь у провадженні справ про правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Констатовано необхідність нормативно-правового закріплення порядку координації суб'єктів владних повноважень для ефективного припинення корупційних проявів. Проаналізовано проблеми та труднощі на кожній стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я, запропоновано шляхи їх подолання для підвищення ефективності провадження, об'єктивного й всебічного розгляду та вирішення таких категорій справ.

6. Визначено особливості здійснення проваджень в окремих категоріях справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Встановлено, що спільною проблемою таких проваджень є неузгодженість положень базового закону про адміністративну відповідальність (Кодексу України про адміністративні правопорушення) щодо адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення з галузевими нормативно-правовими актами у сфері охорони здоров'я.

Проведений аналіз окремих складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, дозволив виявити найбільш типових учасників, особливості процесуальних строків, а також прийняття рішень у таких справах.

Звернено увагу на відсутність усталеної судової практики у справах про адміністративні корупційні правопорушення загалом, а також відсутність дієвих механізмів для застосування антикорупційного законодавства у сфері охорони здоров'я зокрема.

Наголошено, що неефективність реалізації проваджень в окремих категоріях справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, може призвести до негативних наслідків подвійної спрямованості: по-перше, сприяти збільшенню корупційних проявів загалом та у сфері охорони здоров'я

зокрема, а по-друге, спричиняти ризики та загрози для громадського здоров'я, доступу до медичних послуг, забезпечення лікарськими засобами тощо.

7. Досліджено та проаналізовано досвід держав-членів ЄС щодо запобігання та протидії корупції у сфері охорони здоров'я. Наголошено на важливості міжнародного антикорупційного законодавства та діяльності міжнародних організацій щодо запобігання і протидії корупції. Надано позитивну оцінку ролі громадянського суспільства у процесі запобігання і протидії корупції у сфері охорони здоров'я.

Наголошено, що наявність антикорупційного законодавства (як загального, так і спеціального характеру) не забезпечує автоматичного зниження рівня корупції, що підтверджується дослідженнями на рівні ЄС та практикою запобігання й протидії корупції окремих країн. На ефективність таких законів впливає низка чинників (прозорість, ефективність, нагляд і контроль, підвищення обізнаності тощо). Встановлено, що для досягнення належного результату законодавчі акти повинні мати чіткі формулювання, всебічне охоплення проблеми форм і проявів корупції. Крім того, закони потребують послідовного та системного виконання, недопущення неоднозначного тлумачення норм.

Досвід окремих держав-членів ЄС (Швеції, Польщі, Румунії, Італії та Литви) дозволив визначити як спільні, так і відмінні практики у запобіганні та протидії корупції у сфері охорони здоров'я, що можуть бути імплементовані Україною. Зосереджено увагу на ключових аспектах покращення національної антикорупційної стратегії. По-перше, найбільш ефективним визначено комплексний підхід до формування антикорупційної стратегії у сфері охорони здоров'я, що охоплює різні напрями: від запобігання та просвітницької роботи з громадськістю до розслідування корупційних правопорушень. У цьому контексті превентивні заходи є ключовим елементом антикорупційної стратегії у сфері охорони здоров'я. По-друге, важливо забезпечити відкритість і доступність інформації про діяльність державних установ та закладів охорони здоров'я. Прозорість багатьох процедур сприятиме підвищенню рівня довіри громадськості та зменшенню можливостей для корупції. Зокрема, створення чітких правил і процедур, що регулюють фінансові відносини у медичній сфері, сприятиме запобіганню корупційним схемам. По-третє, особливу увагу слід приділити секторальним реформам у сфері охорони здоров'я. Реформування системи охорони здоров'я може бути ефективним заходом у боротьбі з корупцією за умови, що зусилля будуть спрямовані на покращення управління, забезпечення фінансової прозорості та уникнення конфлікту інтересів. По-четверте, налагодження взаємодії держави з громадянським суспільством сприяє покращенню координації між різними органами публічної влади на всіх рівнях. При цьому активна участь громадянського суспільства у контролі за діяльністю державних структур є ключовою для забезпечення ефективної протидії корупції у сфері охорони здоров'я.

Важливо, що виокремлені ключові аспекти здатні виступати дороговказом у запобіганні і протидії корупції у сфері охорони здоров'я

не лише для України, а й для інших держав із подібними рівнем ВВП та системою охорони здоров'я.

8. Доведено, що державна антикорупційна політика повинна максимально динамічно реагувати на виклики у сфері охорони здоров'я, базуватися на комплексному підході до вирішення нормативно-правового та організаційного забезпечення протидії і запобігання корупції.

На нормативно-правовому рівні вдосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні, запропоновано внесення конструктивних змін і доповнень до національного законодавства на всіх його рівнях – від Конституції України до наказу адміністрації закладу охорони здоров'я. У межах цього рівня виокремлено такі напрями: 1) посилення відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення з одночасним зменшенням розриву між мінімальним та максимально можливим розміром штрафу; 2) спрощення процедури надання медичних послуг та зворотного зв'язку в разі її порушення через запровадження ефективно функціонуючої е-медицини; 3) поліпшення правового регулювання координації між ключовими суб'єктами у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (Національним агентством з питань запобігання корупції, Національною поліцією та прокуратурою); 4) створення ефективної системи контролю за доброчесністю уповноважених суб'єктів; 5) поліпшення правопросвітницької роботи для популяризації моделі вільної від корупції системи охорони здоров'я.

Організаційний рівень удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні, відображає наступний після нормативного етап поліпшення антикорупційної політики у сфері охорони здоров'я України. Тут виокремлено такі напрями удосконалення, як: 1) запровадження для медичних працівників, які належать до осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», та які вчинили пов'язані з корупцією правопорушення, але не були притягнені до юридичної відповідальності, єдиної системи та механізмів дисциплінарного впливу на рівні закладів охорони здоров'я; 2) підвищення обізнаності медичних працівників про недопустимість корупційних проявів та систематичне підвищення кваліфікації уповноважених з антикорупційної діяльності для формування нетерпимого ставлення до цього явища в медичному середовищі; 3) налагодження двостороннього зв'язку між закладами охорони здоров'я та Національною поліцією; 4) вдосконалення алгоритмів реагування на повідомлення про корупцію або пов'язані з нею правопорушення у сфері охорони здоров'я; 5) доступність інформації про стан реалізації прав у сфері охорони здоров'я, про медичні послуги тощо.

Наголошено, що заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції у сфері охорони здоров'я, повинні мати комплексний характер та стосуватися як розвитку інституту адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення, так і вдосконалення самої державної антикорупційної політики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових виданнях,

включених до Переліку наукових фахових видань України

1. Коваль Б. В. Запобігання та протидія корупції у сфері охорони здоров'я: досвід зарубіжних країн. Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 1 (9). Т. 2. С. 137–144.
2. Коваль Б. В. Складання протоколу у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, вчинені у сфері охорони здоров'я. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2022. № 4 (99). С. 145–154.
3. Коваль Б. В. Суб'єкт корупційних правопорушень у сфері охорони здоров'я. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2022. Вип. 4 (100). С. 175–186.
4. Коваль Б. В. Напрями удосконалення антикорупційної політики у сфері охорони здоров'я. Наукові записки. Серія: Право. 2022. Вип. 13. С. 226–231.

Стаття у науковому виданні іншої держави

5. Koval B. Corruption Risks in the Sphere of Health Protection. Legal, Economic Science and Praxis. 2022. No 5. P. 45–47.

Тези наукових доповідей

6. Коваль Б. В. Адміністративна відповідальність у сфері охорони здоров'я в країнах-членах ЄС та Україні. Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії: науково-практична конференція, м. Київ, 10 грудня 2020 року: тези доповіді. Київ, 2020. С. 67–70.
7. Коваль Б. В. Корупція в системі охорони здоров'я під час пандемії COVID-19. Взаємодія громадянського суспільства з сектором безпеки і оборони: сучасні виклики: науково-практична конференція, м. Харків, 21 грудня 2021 року: тези доповіді. Харків, 2021. С. 128–130.
8. Коваль Б. В. Корупція у сфері охорони здоров'я: сучасний погляд на проблематику. Актуальні проблеми розвитку сучасного права: українські реалії та зарубіжний досвід: Міжнародна науково-практична конференція, м. Рівне, 20–21 травня 2022 року: тези доповіді. Рівне, 2022. С. 219–222.
9. Коваль Б. В. Пандемія COVID-19 і корупція в системі охорони здоров'я. VI Всеукраїнські науково-правові читання пам'яті доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, члена-кореспондента Національної академії правових наук України Ніни Романівни Нижник. Ірпінь, 2023. С. 43–47.
10. Коваль Б. В. Корупція в медицині: новий погляд на стару проблему. Правничі наукові дослідження: науково-практична конференція аспірантів, докторантів, молодих і досвідчених учених, м. Київ, м. Івано-Франківськ, м. Хмельницький, 27 травня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 32–35.

АНОТАЦІЯ

Коваль Б. В. Адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Національний університет біоресурсів і природо-користування. Київ, 2024.

Дисертацію присвячено дослідженню змісту та особливостей адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Детерміновано стан та особливості правового регулювання адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією. Охарактеризовано сферу охорони здоров'я як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Визначено поняття, сутність та основні чинники корупції у сфері охорони здоров'я. Розкрито правовий статус осіб, які беруть участь у провадженнях у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Проаналізовано стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Окреслено особливості здійснення провадження в окремих категоріях справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я. Проаналізовано та узагальнено досвід держав-членів ЄС щодо запобігання та протидії корупції у сфері охорони здоров'я. Обґрунтовано перспективні напрями удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією у сфері охорони здоров'я в Україні, на нормативно-правовому та організаційному рівнях.

Ключові слова: корупція; правопорушення, пов'язане з корупцією; адміністративне правопорушення; правопорушення у сфері охорони здоров'я; охорона здоров'я; адміністративна відповідальність; антикорупційне законодавство; адміністративно-правове регулювання; медичні працівники; медична допомога; медична послуга.

ANNOTATION

Koval B. V. Administrative liability for offenses related to corruption in the healthcare sector. Qualifying scientific work on manuscript rights.

The thesis for a candidate degree by the specialty 12.00.07 «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law». National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 2024.

This dissertation is devoted to examining the content and specific features of administrative liability for offenses related to corruption in the healthcare sector, as well as formulating scientifically grounded conclusions and recommendations for improving legislation in this field.

The study explores national legislation on administrative liability for corruption-related offenses, highlighting that, in addition to the healthcare

sector, the core areas shaping such legislation include corruption prevention and counteraction in Ukraine, as well as administrative liability.

An authorial definition of «corruption in healthcare» is proposed. A classification of Ukraine's anti-corruption legislation is provided, dividing it into five groups based on content and thematic orientation.

Administrative-legal regulation in the healthcare sector is proposed as a complex process that requires constant improvement due to the specific characteristics of this social domain. Healthcare, as an object of administrative-legal regulation, is defined as a set of social relations that arise, change, are implemented, and cease based on administrative-legal norms established in legislation.

It is noted that corruption in the healthcare sector is a functional component of corruption in Ukraine. Healthcare corruption is a multifaceted phenomenon that occurs at various levels, adversely affecting the quality of medical services, accessibility of healthcare, public health, and the realization of the right to healthcare.

The essence and main factors contributing to healthcare corruption are analyzed.

A conclusion is drawn regarding insufficient legal regulation of the procedural status of certain participants, negatively impacting the effectiveness of the administrative liability institution for corruption-related offenses in general.

Characteristics of individuals held administratively liable for healthcare corruption offenses are identified, and an original definition of «healthcare worker» as the main participant in such proceedings is proposed.

Each stage of proceedings on administrative offenses related to healthcare corruption is thoroughly analyzed, including the identification of a corruption-related unlawful act and the enforcement of a decision. The primary and additional stages of proceedings in such cases, along with procedural terms, regulatory procedures, and the extent of administrative regulation, are examined.

Problems associated with each procedural stage, such as the complexity of evidence collection, the need for specialized knowledge in healthcare, and high levels of hidden corruption, are highlighted. It is emphasized that many cases end with a ruling, yet actual administrative accountability for offenders is not always achieved due to procedural errors and delays, as well as participants' negligence or misuse of authority. Enhancing these proceedings is seen as a potential solution through legislative reforms.

Distinctive features of administrative proceedings in healthcare corruption cases are defined, identifying inconsistencies between the foundational administrative liability law and sectoral legal acts in healthcare as a common issue. Attention is drawn to the lack of established judicial practices in such cases and the absence of effective mechanisms for enforcing anti-corruption legislation within the healthcare sector.

The experience of EU member states in healthcare anti-corruption efforts is analyzed, highlighting the importance of international anti-corruption standards and the role of civil society in counteracting corruption in healthcare. It is emphasized that anti-corruption legislation alone does not guarantee a reduction in corruption levels, as confirmed by EU studies and national practices.

Drawing on the experiences of Sweden, Poland, Romania, Italy, and Lithuania, shared and differing practices for counteracting healthcare corruption are identified, offering insights for potential adoption in Ukraine.

Prospective areas for improving administrative liability for corruption-related healthcare offenses in Ukraine are suggested, underscoring that anti-corruption policies must be dynamic, addressing emerging healthcare challenges with a comprehensive approach to both legislative and organizational measures.

Finally, the study concludes that measures for counteracting corruption in healthcare should be holistic, targeting both the development of administrative liability for corruption-related offenses and the advancement of national anti-corruption policy as a whole.

Key words: corruption; corruption offenses; administrative offence; offenses in the field of health care; health care; administrative liability; anti-corruption legislation; administrative and legal regulation; medical workers; medical care; medical services.